

ФОРМУВАННЯ РЕКРЕАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Грохова Г.П.

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків, Україна

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано та розкрито сутність та структуру рекреативної культури майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки. Виявлені теоретичні підходи, концептуальні положення, структурні та функціональні компоненти.

Ключеві слова: рекреація, рекреативна культура, фізична рекреація, культура, рухова рекреація, здоровий спосіб життя, компетентність.

Аннотация. В статье теоретически обосновано и раскрыто сущность и структуру рекреативной культуры будущих инженеров-педагогов в процессе профессиональной подготовки. Раскрыты теоретические подходы, концептуальные положения, структурные и функциональные компоненты.

Ключевые слова: рекреация, рекреативная культура, физическая рекреация, культура, двигательная рекреация, здоровый образ жизни, компетентность.

Abstract. In the article in theory grounded and exposed essence and structure of recreations culture of future engineers-teachers in the process of professional preparation. Found out theoretical approaches, conceptual positions, structural and functional components.

Keywords: recreations, recreations culture, physical recreations, culture, motive recreations, healthy way of life, competence.

Вступ. Суперечності сучасного етапу розвитку суспільства, пов'язані з переходом на нові економічні відносини, відображаються на матеріальній і духовній сфері людини. Різка грань у рівні життя різних верств населення, з одного боку, робить недоступним для багатьох людей використання традиційних форм відпочинку і відновлення здоров'я, з іншого, надає необмежені можливості для реалізації цих потреб. Проблема збереження і зміцнення здоров'я населення, особливо студентської молоді, залишається однією з найактуальніших для держави. Переоцінка культурних і етичних цінностей породжує їх мутацію,

особливо у підростаючого покоління [2]. Стосовно цього положення роль фізичної культури, як частини культури суспільства, важко переоцінити в справі культурного і національного відродження України [6].

У дослідженні ми дотримувалися думки, що в умовах формування в Україні нових виробничих відносин, здоров'я людини, її фізичний стан розглядаються певним чином як товар і порівнюють з професійною кваліфікацією працівника, особливо при прийомі на роботу. Вони стали предметом престижу людей, які зайняті інтенсивним діловим життям. Однак, вирішення цієї проблеми цілком залежить від рівня фізичної куль-

тури конкретної людини, невід'ємною частиною якої є рекреативна [4, 5].

Мета та завдання дослідження.

Метою дослідження є формування рекреативної культури студентів технічних вузів.

Для успішного досягнення поставленої мети було поставлено такі **завдання**:

1. На основі аналізу наукової літератури обґрунтувати суть і структуру рекреативної культури майбутнього інженера-педагога.

2. Розробити, науково обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови формування рекреативної культури майбутніх інженерів-педагогів.

3. Уточнити критерії та показники рівнів сформованості рекреативної культури майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки.

Результати та їх обговорення.

Адаптаційні можливості людини, досягнення досконалості у фізичному розвитку характерні для рекреативної діяльності. Поняття «рекреація» має різні смислові напрями. Вважається, що мета рекреації полягає в збереженні і зміцненні фізичного здоров'я людини. Проте, оздоровчу функцію рекреації не можна розглядати

як єдину функцію активного відпочинку і дозвілля людини [1,6, 7, 10].

Фізична та рекреативна культури створюють необхідні передумови й умови для формування здорового способу життя. На нашу думку, здоровий спосіб життя, фізична і рекреативна культури єдині в своїй гуманістичній спрямованості, орієнтовані на конкретну особистість студента.

Здоровий спосіб життя, будучи найважливішим складником культури, сприяє формуванню здоров'я майбутнього фахівця. Його істотною стороною є гармонійний прояв фізичних і духовних спроможностей студентів, пов'язаних із соціальною і психофізичною активністю в навчальній, трудовій і суспільній сферах діяльності [3, 4].

Виділені специфічні ознаки рекреативної культури, включені в сферу фізичної культури, дозволили сформулювати робоче визначення терміну.

Рекреативна культура майбутнього інженера-педагога у процесі професійної підготовки характеризується сформованим мотиваційно-цільовим ставленням до людей і свого здоров'я, оволодінням системою інтегрованих і міждисциплінарних знань, уміннями і навичками самостійної рекреативної діяльності, спрямованими на покращення

стану організму людини, які вона самостійно втілює у своє повсякденне життя [2, 4].

Модель рекреативної культури студентів майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки містить структурні компоненти. Вони гармонійно взаємодіють і доповнюють один одного, кожен з них має свої оздоровчі завдання спрямовані на збереження та відновлення знижених функцій організму та психіки студентів, що значно підвищує професійну компетентність майбутніх інженерів-педагогів [5].

Фізична рекреація спрямована на зміцнення та розвиток тілесних і духовних якостей, свободу вибору форм занять, підвищення ініціативи і самостійності, використання фізичної культури як засобу спілкування і відпочинку [3]. Фізичний стан майбутнього інженера-педагога став свого роду товаром, фізичні якості увійшли до вартості робочої сили, стали предметом престижу, особливо людей, зайнятих інтенсивним діловим життям. Це додало новий напрям фізкультурній діяльності [5].

У даний час в навчальних закладах України, здійснюючих підготовку інженерів-педагогів, поступово розгортається процес моделювання інженерно-педагогічної діяльності і відповідно

змісту сучасних підходів, в основу яких встановлена також і компетентність у фізкультурно-рекреативній діяльності, включаючи аспекти особистого здоров'я і вибір шляхів і способів використання вільного часу.

Як провідні теоретичні підходи, на підґрунті яких здійснювалося моделювання навчального процесу, були обрані: історичний, аксіологічний, культурологічний і системний.

Історичний підхід виявив роль рекреації в різні історичні епохи

Аксіологічний визначав розвиток ціннісної, особисто-сенсової сфери студентів, створення певної гармонійної цілісності культури знань і мислення.

Культурологічний підхід дозволяв розглядати освітній процес з фізичного виховання в аспекті формування рекреативної культури у взаємозв'язку з духовним станом, сприяв вивченню загальних закономірностей розвитку культури особистості і соціуму, принципів їх функціонування, взаємозв'язку і взаємозалежності.

Системний підхід, дозволив розглядати всі компоненти створеної моделі у взаємозв'язку і розвитку.

Структурна модель процесу формування рекреативної культури майбутніх інженерів-педагогів включає такі

структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний і рефлексивно-контролю-ючий.

Мотиваційно-ціннісний компонент орієнтує студентів на формування у них мотивації до регулярної рухової активності. Студентам, які займаються фізичною рекреацією, властива процесуальна мотивація (привабливість процесу заняття).

Аналіз результатів опитування студентів УПА (див. табл. 1) дозволяє виявити, що поліпшення самопочуття, активності та настрою є головним моти-

вом занять фізичною рекреацією як у студентів, так і студенток [2].

Мати гарну статуру більше зацікавлені студентки, а розвивати фізичні якості – студенти.

Спілкування з друзями більш приваблює студенток, а підвищити спортивні результати – студентів. Розвиток вольових якостей та інтерес до занять майже однаковий у всіх. Зміцненням здоров'я більш зацікавлені студенти. Але студенти першокурсники, нажаль, не всі вважають що фізична рекреація сприяє навчанню.

Таблиця 1.

Мотиви занять студентів фізичною рекреацією

Назва мотивів	Хлопці	Дівчата	Індекс мотивів
Поліпшити самопочуття, активність, настрій	54,2	80,6	1,41
Приваблює спілкування з друзями	12,5	22,2	1,36
Розвинути фізичні якості	41,7	33,3	1,55
Зміцнення здоров'я	29,2	19,4	1,20
Мати хорошу статуру	29,2	55,6	1,34
Розвинути вольові якості	25,0	22,2	1,52
Сприяє навчанню	4,2	8,3	1,33
Підвищити спортивні результати	16,7	5,6	1,74
Приваблює сам інтерес занять	25,0	25,0	1,50

Рекреативна культура повинна викликати потребу та інтерес до регулярних і систематичних занять фізичною культурою (а саме фізичними вправами), фізичного самовдосконалення.

Розуміючи під метою окремі вияви фізкультурно-рекреативної діяльності, ми

помічаємо, що реалізація фізичної культури студентами неможливо без усвідомленої мотивації особистості на задоволення своїх потреб.

Когнітивно-процесуальний компонент формування фізкультурно-рекреативної культури студентів є базовим. За-

вдяки йому у майбутніх інженерів-педагогів поступово формуються уявлення про значущість та оздоровчий ефект рекреативної культури у їхньому житті.

Він містить систему інтегрованих міждисциплінарних знань з: теорії фізичної культури, валеології, безпеки життєдіяльності, екології, психології, педагогіки, які у комплексі сприяють формуванню фізкультурно-рекреативної культури майбутніх інженерів-педагогів. У сфері фізкультурно-рекреативної діяльності студент реформує свою духовну та фізичну культуру, розвиває свої здібності, зберігає і вдосконалює свою природу, сприяє розвитку суспільства.

Рефлексивно-контролюючий компонент - це готовність до рекреативної діяльності, тому що цілеспрямоване здійснення і правильна організація діяльності майбутніх інженерів-педагогів є найважливішим чинником їх професійного розвитку. Становлення інженера-педагога починається з уміння організувати себе і інших, терпимості, здібності до спілкування, схильності до самої взаємоаналізу, уміння залишатися собою в будь-якій ситуації.

Тільки через сформованість усіх структурних компонентів фізкультурно-рекреативної культури лежить шлях до усвідомлення кожним майбутнім інжене-

ром-педагогом значущості підтримання стану свого здоров'я на належному рівні, що надає усіх можливостей повноцінного життя.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Узагальнюючи інформацію про структурні компоненти фізкультурно-рекреативної культури майбутніх інженерів-педагогів, необхідно зазначити, що всі вони взаємозв'язані і у процесі формування необхідно домагатися їх єдності. Уміння без знань неможливі, творча діяльність здійснюється на певному змістовому матеріалі знань і вмінь.

Тільки через сформованість рекреативної культури майбутніх інженерів - педагогів лежить шлях до оптимізації фізичного стану студентів, нормалізації функціонування їх організму в конкретних умовах навколишнього середовища.

Література:

1. Виноградов Г.П. Теоретические и методологические основы физической рекреации: Дис... д-ра пед. наук / 13.00.04. - СПб, 1998. - 502.
2. Грохова Г.П. Основні мотиви самостійних занять студентів при формуванні рекреативної культури у процесі професійної підготовки / Г.П. Грохова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання: Зб. наук. пр. № 9. - Харків, 2006. - С. 48-50.
3. Джумаев А.Д. Теоретические основы физической рекреации как составной части физической культуры: Дис. ...канд. пед. наук. - Чарджуу, 1989.
4. Сфіменко Г.П. Основні форми та засоби фізкультурно-рекреативної діяльності майбутніх інженерів-педагогів Г.П. Грохова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми

фізичного виховання: Зб. наук. пр. № 24. - Харків, 2005. - С. 66-68.

5. Єфіменко Г.П. Стан проблеми фізичної рекреації у вищому навчальному закладі освіти / Г.П. Єфіменко // Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць. Випуск XXXII. / за ред. В.І. Сипченка – Слов'янськ: видавничий центр СДПУ, 2004. – С. 104-107.

6. Лотоненко А.В. Физическая рекреация в физкультурно-оздоровительной деятельности / А.В. Лотоненко, В.С. Зыков, А.С. Касицын, В.Н. Лотоненко. - Учеб. Пособие. – Воронеж: ВГПУ, 1996. – 36 с.

7. Мартирсова Т. А. Рекреативно-оздоровительная технология в системе физического воспитания студентов: Дис. ...канд. пед. наук. – Красноярск, 2006.

8. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры / Л.П. Матвеев. – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 543 с.

9. Рыжкин Ю.Е. Подготовка кадров по физической рекреации / Ю.Е. Рыжкин // Профессиональная подготовка педагогов – специалистов в области физической культуры и спорта. – М.: Малаховка, МГПУ, МГАФК, 1999. – С. 69-71.

10. Юдина Н. М. Методика определения и оценки физического потенциала студентов ВУ-ЗА: Дис. ...канд. пед. наук. – Волжский, 2006.

Інформація про автора:

Грохова Ганна Павлівна, канд.пед.наук, доцент кафедри фізичного виховання Української інженерно-педагогічної академії